

Yttrande

2023-10-31

Klimat- och näringslivsdepartementet
103 33 Stockholm
kn.remissvar@regeringskansliet.se
Regeringskansliets dnr: KN2023/036

Handläggare:
Florence Pendrill

Dnr: 2023-02194

Yttrande avseende EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande, Formas, har granskat innehållet i EU-kommissionens förslag till direktiv om övervakning av jordhälsa och resiliens.

Formas instämmer i kommissionens bedömning att övervakning av jord- och markhälsa bidrar till medlemsstaternas arbete för att möta EU-gemensamma mål kring bland annat biologisk mångfald, vatten, livsmedelsproduktion och klimatneutralitet. Dock bedömer Formas att det som omfattas av förslaget sannolikt inte kommer att vara tillräckligt för att uppnå det övergripande långsiktiga syftet med direktivet om att uppnå god markhälsa till 2050, då förslaget inte innehåller bindande mål om att god markhälsa ska uppnås och inte heller ställer konkreta krav på att genomföra insatser för att förbättra markhälsa. Formas har även några ytterligare synpunkter på vissa delar av förslaget.

Formas ställningstagande

Formas ser att förslaget har potential att stötta arbetet med att EU ska uppnå klimatneutralitet inom ramen för EU:s klimatlag, och att det utgör ett komplement till och har synergier med andra förordningar och befintliga lagar inom EU såsom LULUCF-förordningen, Nature Restoration Law, Common Agricultural Policy (CAP) och Ramdirektivet för vatten. Övervakning av markhälsa och identifiering av förorenade områden kan utgöra ett värdefullt underlag för mer hållbar markförvaltning. Detta kan i sin tur bidra till att uppfylla nationella och internationella mål kring ökat kolupptag, skydd och förvaltning av vatten, säkrad livsmedelstillgång och minskad förlust av biologisk mångfald.

Formas ser också positivt på förslagen kring tillgängliggörande av insamlade data. Ökad tillgång på data över markhälsa förbättrar förutsättningarna för forskning, exempelvis om hur olika typer av markförvaltning påverkar markens kvalitet under olika omständigheter. En ökad kunskapsgrund kan bidra med bättre förutsättningar för effektiv och hållbar markförvaltning. Formas instämmer också i att Horisont Europa-uppdraget ”En giv för den europeiska marken” (”Mission Soil”) är ett viktigt stöd för att uppnå förslagets övergripande mål, exempelvis genom dess bidrag till en ökad kunskapsgrund och dess nätverk av ”living labs” och ”lighthouses”, vilka bidrar till att möjliggöra snabbare implementering av kunskap.

Formas bedömer dock att de åtgärder som anges i förslaget sannolikt inte kommer att vara tillräckliga för att nå det övergripande långsiktiga syftet med direktivet om att uppnå god markhälsa till 2050 i enlighet med EU:s markstrategi för 2030. Förslaget innehåller inte något bindande mål om att god markhälsa ska uppnås. Det innehåller inte heller några hårda krav på begränsning av ianspråktagande av mark eller på att hållbar markförvaltning ska tillämpas, utan är mer inriktat specifikt på övervakning och riskbedömning. Detta innebär förvisso en flexibilitet för medlemsstaternas implementering, vilket kan vara positivt i att det ger möjligheter till anpassning till lokala omständigheter. Dock innebär avsaknaden av konkreta krav på implementering av hållbar markförvaltning en risk, särskilt då sifferställda mål saknas, att tillräckliga insatser inte utförs och att god markhälsa därmed inte uppnås.

Formas noterar att markhälsa i skogsmark adresseras i mindre omfattning än i jordbruksmark. Formas anser vidare att förslaget saknar tydlighet i vad som avses med “compensate as much as possible the loss of soil capacity to provide multiple ecosystem services” (artikel 11 b) samt begreppet ”holistic soil management concepts” (artikel 10.2b).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Johan Kuylenstierna, efter föredragning av forskningssekreterare Florence Pendrill. I beredningen har även forskningssekreterare Eléonore Fauré deltagit.

Johan Kuylenstierna

Florence Pendrill